

Anti-Pestprotocol

- 1 Algemene informatie**
  - Wat is pesten?**
  - Hoe wordt er gepest?**
  - De gepeste leerling**
  - De Pester**
  - Meelopers en anderen**
- 2 Pesten signaleren**
- 3 Aanpak van pesten**
- 4 Uitgangspunten**
- 5 Vijfsporenaanpak**
- 6 Preventieve maatregelen**
- 7 Stappenplan na melding van pesten**
- 8 De taak van docenten en onderwijsondersteunend personeel**

Bijlage 1: leidraad gesprek met gepeste leerling

Bijlage 2: leidraad gesprek met leerling die pest

De school moet voor alle leerlingen een veilige en prettige plek zijn. Helaas blijkt dit niet altijd voor iedereen te kunnen gelden. Vooral op plekken buiten het lokaal doen zich soms pesterijen voor. Dit protocol is erop gericht om zowel het personeel als de ouders en de leerlingen op de hoogte te stellen van wat de school wil doen om een zo veilig mogelijk schoolklimaat te creëren. De activiteiten die in dit protocol beschreven worden, zijn niet statisch.

Het pestprotocol wordt jaarlijks geëvalueerd en aangepast indien nodig.

1. Algemene informatie

Wat is pesten?

Pesten is een langdurig/herhaaldelijk uitoefenen van geestelijk en/of lichamelijk geweld door een groep/persoon tegen één of meer klasgenoten, die niet (meer) in staat zijn zichzelf te verdedigen. Het slachtoffer kan (blijvende) psychische en/of fysieke schade oplopen. Een persoon wordt getreiterd of gepest als hij of zij herhaaldelijk en langdurig blootstaat aan negatieve handelingen verricht door één of meer personen. Er bestaat een wezenlijk verschil tussen pesten en plagen. Bij plagen is er sprake van incidenten en van een "gelijke" machtsverhouding. Er is geen winnaar of verliezer en het slachtoffer is in staat zichzelf te verdedigen. Het slachtoffer loopt geen (blijvende) psychische en/of fysieke schade op.

Hoe wordt er gepest?

Op verschillende manieren kan er gepest worden:

met woorden	vernederen, belachelijk maken, uitlachen; schelden, dreigen, opmerkingen maken over ander seksuele geaardheid; bijnamen gebruiken; gemene briefjes schrijven, enz.
Lichamelijk	trekken aan kleding, duwen, sjorren; schoppen, slaan; krabben, bijten, aan de haren trekken; wapens gebruiken, enz.
Door achtervolging	achterna lopen, opjagen; in de val laten lopen, klem zetten of rijden; opsluiten, enz.
Door uitsluiting	doodzwijgen, negeren; uitsluiten van feestjes, bij groepsopdrachten, enz.
door stelen en/of vernielen	afpakken van kledingstukken, schooltas, schoolspullen; beschadigen van schoolspullen, fiets, enz.
door afpersing	dwingen om geld of spullen af te geven; dwingen om iets voor de pesters te doen, enz
digitaal	vervelende foto's op de website, al dan niet bewerkt; haatmailtjes, what's app, sociale media, etc.

De gepeste leerling

Sommige leerlingen lopen meer kans gepest te worden dan anderen. Dat kan met hun uiterlijk, gedrag, gevoelens en sociale uitingsvormen te maken hebben. Bovendien worden kinderen pas gepest in situaties, waarin pesters de kans krijgen om een slachtoffer te pakken te nemen. Veel kinderen die gepest worden, hebben een gebrek aan zelfvertrouwen. Hierdoor hebben ze moeite zichzelf te verdedigen. Ze voelen zich machteloos, zijn angstig en onzeker. Gepeste kinderen voelen zich vaak eenzaam, hebben geen vrienden of een vast clubje. Een kind dat gepest wordt, praat er thuis niet altijd over onder meer uit gevoel van schaamte of uit angst dat juist hierdoor het probleem groter zal worden.

De pester

Pesters lijken vaak de sterkeren in hun groep. Ze zijn of lijken populair maar zijn dat uiteindelijk niet. Ze dwingen hun populariteit af door stoer en onkwetsbaar gedrag. Van binnen zijn ze vaak onzeker en ze proberen zichzelf groter te maken door een ander te kleineren. Pesters krijgen vaak andere kinderen mee, meelopers. Immers wie meedoet, loopt zelf de minste kans om slachtoffer te worden. Doorgaans voelen pesters zich niet schuldig. Pestgedrag kan verschillende oorzaken hebben. Zo kan een problematische thuissituatie een veroorzaker hiervan zijn of een voortdurende strijd om macht in de klas of een gevoel van incompetentie op school. Soms is een pestkop een kind dat in een andere situatie zelf gepest werd. Meisjes pesten vaker op een subtiele manier door middel van woorden, geniepige opmerkingen of het buitensluiten van klasgenoten. Het spreekt voor zich dat de pester thuis niets vertelt over zijn/haar gedrag.

De meelopers en andere leerlingen

Meelopers zijn leerlingen die incidenteel meedoen met het pesten. Dit gebeurt meestal uit angst om zelf in de slachtofferrol terecht te komen. Het kan ook zo zijn dat meelopers stoer gedrag wel interessant vinden en dat ze denken in populariteit mee te liften met de pester. Verder kunnen leerlingen meelopen uit angst vrienden of vriendinnen te verliezen. De meeste leerlingen houden zich afzijdig als er wordt gepest. Zij zijn de stille getuigen. Achteraf voelen ze zich wel vaak schuldig over het feit dat ze niet in de bres zijn gesprongen voor het slachtoffer of hulp hebben ingeschakeld.

2. Het signaleren van pesten

Het signaleren van pesten is niet eenvoudig. Pesten gebeurt meestal buiten het gezichtsveld van volwassenen. Vandaar dat het ook van belang is op andere signalen te letten:

gepeste leerling	gaat niet graag of durft niet meer naar school te gaan; gaat contact met leeftijdgenoten uit de weg of wordt genegeerd; is angstig en/of kan moeilijk voor zichzelf opkomen; behaalt schoolresultaten onder het niveau van het kind; eigendommen worden vernield of kwijtgemaakt, enz.
pester	wil op de voorgrond treden ten koste van anderen; is fysiek en/of verbaal sterker dan zijn leeftijdgenoten; kan moeilijk samenwerken en/of heeft snel ruzie; lokt andere kinderen uit; houdt weinig rekening met andere kinderen, enz.
groep	er gebeuren dingen in de groep waar niet goed de vinger op te leggen is; de sfeer is niet prettig, druk, geheimzinnig; er is veel onderlinge concurrentie; er is veel onderlinge agressie het voor elkaar opnemen en elkaar helpen gebeurt haast niet, enz.

3. Het aanpakken van pesten

Pesten is onacceptabel en vraagt om een duidelijke en krachtige reactie vanuit de school. De grote vraag is hoe dat het beste kan en vooral ook hoe we dat als één team kunnen aanpakken.

Het Pestprotocol

Het pestprotocol vormt de verklaring van de vertegenwoordiging van de school en de ouders waarin is vastgelegd dat we pestgedrag op school niet accepteren en volgens een vooraf bepaalde handelwijze gaan aanpakken.

4. Uitgangspunten

Een dergelijk protocol kan alleen functioneren als aan bepaalde voorwaarden is voldaan:

1. Pesten moet als een probleem worden gezien door alle direct betrokken partijen, te weten de docenten, het onderwijsondersteunend personeel, de ouders en de leerlingen.
2. De docenten, het onderwijsondersteunend personeel, de ouders en de leerlingen zijn bereid tot samenwerking om de problemen rond pesten aan te pakken.
3. De school is actief in het scheppen van een veilig, pedagogisch klimaat waarbinnen pesten als onacceptabel gedrag wordt gezien.
4. De docenten en onderwijsondersteunend personeel moeten pesten kunnen signaleren en vervolgens duidelijk stelling nemen tegen het pesten.
5. De school dient te beschikken over een directe aanpak wanneer het pesten de kop opsteekt.
6. De school ontplooit preventieve (les)activiteiten.

5. De vijfsporenaanpak

Bij het bestrijden van pesten wordt meestal uitgegaan van de vijfsporenaanpak. Deze aanpak omvat het volgende:

Hulp aan het gepeste kind door:

- a) het probleem serieus te nemen;
- b) te onderzoeken wat er precies is gebeurd;
- c) met hem/haar te overleggen over mogelijke oplossingen;
- d) haar/hem te ondersteunen bij het werken aan oplossingen;
- e) zo nodig hulp aan te bieden in overleg met de zorgcoördinator/APC en ouders in de vorm van bijvoorbeeld sociale vaardigheidstraining, weerbaarheidstraining of gesprekken met het School Maatschappelijk Werk.

Hulp aan de pester door:

- a) de jongere te confronteren met zijn gedrag en de gevolgen hiervan voor de pester;
- b) met hem/haar de achterliggende oorzaken op tafel proberen te krijgen;
- c) hem/haar te wijzen op het gebrek aan inlevingsvermogen dat zichtbaar wordt in het gedrag;
- d) met hem/haar te bespreken hoe pestgedrag is om te bouwen naar het onderhouden van positieve relaties met anderen;

- e) zo nodig hulp aan te bieden in overleg met de zorgcoördinator/APC en ouders in de vorm van bijvoorbeeld sociale vaardigheidstraining, een agressiereductietraining en/of gesprekken met het School Maatschappelijk Werk binnen of buiten de school.

Hulp aan de zwijgende middengroep door:

- a) onder leiding van de mentor het pesten in de klas te bespreken en de rol van alle leerlingen hierin te benoemen;
- b) onder leiding van de mentor in de klas over mogelijke oplossingen te praten en wat de klas kan bijdragen aan een verbetering van de situatie.

Hulp aan het personeel door:

- a) voldoende informatie te verstrekken over het pesten in het algemeen en over de aanpak ervan;
- b) het bestaan van een algemeen beleid rond veiligheid en pesten op school waar de hele school bij betrokken is.

Hulp aan de ouders door:

- a) ouders die zich zorgen maken over pesten, serieus te nemen;
- b) als school samen te werken met de ouders om het pesten aan te pakken;
- c) informatie en adviezen te geven aan de ouders over pesten en manieren waarop pesten kan worden aangepakt;
- d) zo nodig de ouders in overleg met de zorgcoördinator/APC door te verwijzen naar deskundige hulpverleners.

Preventieve maatregelen

1. Elke mentor bespreekt aan het begin van het schooljaar de algemene afspraken en regels in de klas. Het onderling plagen en pesten wordt hierbij genoemd en onderscheiden. Ook wordt duidelijk gesteld dat pesten altijd gemeld moet worden bij de mentor en niet als klikken maar als hulp bieden of vragen wordt beschouwd.
2. In de eerste klas (WVC) wordt door de mentor aandacht besteed aan pesten in meerdere lessen d.m.v. het lezen van het boek Spijt (Carry Slee) en het vertonen van de film (of vergelijkbare film).
3. Indien noodzakelijk zal er gedurende het schooljaar in klas 1 en 2 (WVC) een de SAQI-test afgenomen worden door de leerlingen. Deze test geeft aan of een leerling gepest wordt en ook of een leerling pester is. De mentor zal de resultaten hiervan met zijn klas bespreken, ook de ouders worden op de hoogte gebracht. Indien noodzakelijk zullen vervolgstappen genomen worden.
4. Indien een mentor of docent daartoe aanleiding ziet, besteedt hij expliciet aandacht aan 8 pestgedrag in een groepsgesprek. Hierbij worden de rol van pester, de gepeste leerling, de meelopers en de stille getuigen benoemd.
5. Indien het serieuze vermoeden bestaat van pesten, zal begonnen worden met dossiervorming in Magister. Al het materiaal, voorvallen en gesprekken, moet bewaard worden in het leerlingvolgsysteem van zowel de pester als de gepeste leerling. De mentor moet hiermee een begin maken.

6. Aan de hele school wordt een sociaal emotioneel programma aangeboden. Dit bestaat uit een aantal lessen met bijbehorende opdrachten en oefeningen om de sfeer de klas goed te houden of te verbeteren. Het helpt leerkrachten en in sommige gevallen ook ouders om problemen bespreekbaar te maken en om anders naar het gedrag van kinderen te kijken. Het kan ook zijn dat er door de school een aparte aanpak wordt aangeboden ten behoeve van een klas (denk aan meidenvenijn, sova training).
7. Tijdens de eerste algemene ouderavond wordt aan de ouders gemeld dat er een pestprotocol en een APC op school is. Dit wordt ook op de website van de school geplaatst. De leerlingen krijgen een ingekorte versie van het protocol uitgereikt als onderdeel van "Zo doen we het hier".

6. Het stappenplan na een melding van pesten

Het hierboven genoemde stappenplan is ook wel bekend als de "Vijf Stappen-methode".

Stap 1: Zodra er sprake is van een geval van pesten volgt een gesprek met de betrokken leerlingen; met name de pester(s) en slachtoffer(s). Het gesprek met de pester(s) heeft vooral een waarschuwende functie. Er worden afspraken gemaakt die schriftelijk worden vastgelegd. De ouders van beide partijen worden op de hoogte gebracht van zowel het pesten als het hieropvolgende gesprek. Dit gesprek kan gevoerd worden door de mentor, de teamleider of door de APC of door een combinatie van hen.

Stap 2: De naleving van de gemaakte afspraken wordt gecontroleerd door de mentor in overleg met de APC die geen oplossende rol heeft maar een coördinerende. Dit gebeurt gedurende een periode van vier weken. Na vier weken volgt een vervolgspraak.

Stap 3: Als het pestgedrag niet stopt volgt z.s.m. een tweede gesprek met de pester(s) en de ouders van deze leerlingen. Zij krijgen maximaal vier weken de tijd om hun gedrag alsnog aan te passen. Desgewenst kan begeleiding en/of hulpverlening worden ingezet, eventueel in combinatie met de zorgcoördinator. Daarnaast worden disciplinaire maatregelen genomen tegen de pester(s). Als er sprake is van strafbare feiten wordt de politie ingelicht.

Stap 4: Als het pestgedrag na bovenstaande maatregelen niet stopt wordt een (tijdelijke) schorsing aan de pester(s) opgelegd. Daarnaast kan hulpverlening worden opgestart om wel tot de gewenste gedragsverandering te komen.

Stap 5: Mocht het pestgedrag toch nog aanhouden en is de veiligheid van andere leerlingen dus in het geding zullen andere ernstige, dwingende maatregelen genomen worden.

De taak van docenten en onderwijsondersteunend personeel

De docent en het onderwijsondersteunende personeel hebben vooral een signalerende rol. Wanneer zij pesten waarnemen of redenen hebben pesten te vermoeden, wordt er van hen verwacht dat zij hierop adequaat reageren door dit te melden bij de mentor, de teamleider of de APC (Anti-Pest Coördinator).

De rol van de Anti-Pest Coördinator:

Omdat pesten een groepsproces is, kan je het in de klas wel indammen maar niet uitbannen. Het is wettelijk vastgesteld dat elke school voor funderend onderwijs (dat is: basis- en voortgezet onderwijs) verantwoordelijk is voor het scheppen van een social veilig leerklimaat. Leerlingen en hun ouders kunnen in geval van pesterijen terecht bij een wettelijk voorgeschreven aanspreekpunt: de anti-pestcoördinator. Hij/zij probeert de weg naar oplossingen te wijzen en houdt contact en overzicht totdat het pesten is gestopt. Daarnaast zijn preventie, registratie en advisering bij het schoolveiligheidsbeleid taken van de antipestcoördinator.

BIJLAGE I

Leidraad voor een gesprek met de gepeste leerling

Feiten

- Klopt het dat je gepest wordt? (h)erkenning van het probleem;
- Door wie word je gepest? (doorvragen: zijn er nog meer?)
- Waar word je gepest? (doorvragen: zijn er nog meer plekken?)
- Hoe vaak word je gepest?
- Op welke wijze word je gepest?
- Hoe lang speelt het pesten al?
- Zijn er getuigen?
- Weten je ouders of andere personen dat je gepest wordt?
- Wat heb je zelf tot nu toe aan het pesten proberen te doen?
- Zijn er jongeren die jou wel eens proberen te helpen?
- Wat wil je dat er nu gebeurt? Wat wil je bereiken?

Bespreek samen met de leerling wat hij/zij kan doen tegen het pesten en bekijk waar de leerling aan wil werken om de situatie te verbeteren. Let daarbij op de volgende aspecten:

- Hoe communiceert de leerling met anderen?
- Wat is zijn lichaamstaal?
- Hoe gaat de leerling om met zijn gevoelens en hoe maakt hij deze kenbaar aan anderen?
- Heeft de leerling genoeg vaardigheden om weerbaarder gedrag te tonen naar de pester?

Gepeste jongeren lopen vaak rond met het gevoel dat er iets mis is met ze. Daardoor hebben ze moeite om voor zichzelf op te komen. Ergens is er iets in zichzelf dat de pester gelijk geeft. Besteed hier aandacht aan want niemand mag een ander klein maken zonder diens toestemming.

Deze feiten moeten in het Magister-dossier vastgelegd worden!

BIJLAGE II

Leidraad voor een gesprek met een leerling die pest Het doel van dit gesprek is drieledig:

- de leerling confronteren met zijn gedrag en de pijnlijke gevolgen hiervan;
- achterliggende oorzaken boven tafel proberen te krijgen;
- het schetsen van de stappen die volgen wanneer het pestgedrag niet stopt.

Confronteren

Confronteren en kritiek geven is niet hetzelfde. Confronteren is:

- probleemgericht en richt zich op gedrag dat waar te nemen is. Zodra we interpretaties gaan geven aan gedrag, wordt het persoonsgericht. Bijvoorbeeld: je hebt cola in de tas van Piet laten lopen. Dat doe je zeker omdat je graag de lolligste wil zijn! Zodra we gaan interpreteren, reageren we een gevoel van frustratie op die ander af en zijn we gestopt met confronteren en begonnen met kritiseren. En dat mag niet.
- Relatiegericht. Je bent heel duidelijk op de inhoud gericht en je geeft aan wat je wilt en niet wilt, maar met behoud van de relatie. Bijvoorbeeld: ik vind dat je heel erg gemeen doet tegen haar en ik wil dat je ermee ophoudt. Zeg nooit: Jij bent heel gemeen. Jij wilt duidelijk verder met de jongere. Kritiek op de persoon voelt als een beschuldiging/afwijzing. Eigenlijk zeg je daarmee dat de pester een waardeloos mens is.
- specifiek blijven. Je benoemt de situatie waar het over gaat en vermijdt woorden als altijd, vaak en meestal. Kritiek wordt vaak algemeen.
- veranderingsgericht. Je stelt zaken vast en gaat vervolgens inventariseren hoe het anders kan.

Oorzaken

Nadat het probleem benoemd is, richt je je op het waarom? Hoe komt het dat je dit gedrag nodig hebt? Wat levert het jou op? Waarom reageer je je af op die ander? Enz. Maak duidelijk dat de leerling zich niet voldoende inleeft in de gevoelens en gedachten van de ander. Wat gaat hij/zij daaraan doen? Vraag zo nodig hulp aan de zorgcoördinator/APC (op vrijwillige basis).

Stappen

Wees duidelijk over de stappen die volgen, wanneer het pestgedrag niet stopt.

Deze feiten moeten in het Magister-dossier